

Nr 62.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisutjämningsavgift m. m.; given Stockholms slott den 29 januari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Fortsatt bemyndigande att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift begäres för tiden till och med den 30 juni 1955.

I propositionen redogöres för ett betänkande från Södra Sveriges skogsindustriutredning angående sågverksindustrien i södra Sverige. Förslag framlägges om inrättande av en särskild lånefond av 5 miljoner kronor för utlämnande av lån till utbyggnad och rationalisering av sågverk. Nämda belopp bör anvisas av ännu icke disponerade prisutjämningsmedel. Vidare föreslås, att statens hantverksinstitut får av prisutjämningsmedel disponera 100 000 kronor för utökad kursverksamhet för arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien. Slutligen hemställs att kommerskollegium får i uppdrag att genomföra en sågverksinventering.

I propositionen redovisas även en framställning från ett antal skogligen organ rörande medel för skoglig forskning, avseende bl. a. viss om disposition av influtna konjunkturutjämningsavgifter.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, frågor om fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift samt disposition av medel som influtit i form av prisutjämningsavgifter m. m. samt anför följande.

Prisutjämningsavgifter m. m. å vissa skogsprodukter åren 1945—1952.

Alltsedan år 1945 har riksdagen årligen bemyndigat Kungl. Maj:t att, när behov därav ur prispolitiska synpunkter anses föreligga, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift för varor, som utförs ur riket. Nu gällande bemyndigande, som meddelats genom riksdagens skrivelse den 29 april 1953, nr 176, gäller till och med den 30 juni 1954.

Med anledning av 1945 års riksdags beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 (nr 256) förordning angående prisutjämningsavgift. I denna förordning — som genom förordningar den 14 juni 1946, nr 282, och den 31 oktober 1947, nr 863, i vissa smärre avseenden ändrats — stadgas bl. a., att Kungl. Maj:t må, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, förordna, att viss avgift (*prisutjämningsavgift*) skall erläggas för vara, som utföres ur riket (1 §), att prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer (2 §), samt att medel, som inflyter genom uttagande av prisutjämningsavgift, skall fonderas och användas enligt vad särskilt stadgas (3 §). I övrigt innehåller förordningen föreskrifter om debitering, uppbörd och redovisning av prisutjämningsavgifter samt vissa straff- och processrättsliga stadganden. Förordningen, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1946, har sedermera förlängts, senast genom förordningen den 22 maj 1953, nr 230, till och med den 30 juni 1954.

Förordnande om prisutjämningsavgift har hittills meddelats endast beträffande skogsprodukter.

I kungörelser 1947 och 1950 om prisutjämningsavgift å vissa trävaror föreskrevs bl. a., att dylik avgift ej skulle uttagas beträffande varuparti, för vilket avgift erlades enligt särskilt avtal. Med Kungl. Maj:ts godkännande har statliga myndigheter ingått sådana avtal med vissa branschorganisationer, enligt vilka dessa åtagit sig att av sina medlemmar uppbära en avgift per viss enhet exporterad vara, här kallad *konjunkturutjämningsavgift*.

Beträffande de prisutjämnings- och konjunkturutjämningsavgifter, vilka uttagits före år 1951, torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnades i propositionen nr 80 till 1953 års riksdag.

I december 1950 träffades avtal mellan statens handels- och industrikommission för Kungl. Maj:t och Kronan samt Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska trävaruexportföreningen och Svenska pappersbruksföreningen om erläggande av konjunkturutjämningsavgifter vid export av vissa skogsprodukter under år 1951. Avgifterna skulle uppbäras av vederbörande förening samt överlämnas till riksgäldskontoret. Enligt dessa avtal inflöt tillhoppa ca 666 miljoner kronor, därav för cellulosa och trämassa samt trävaror sammanlagt 527 miljoner kronor samt för papper 139 miljoner kronor. Nämnda belopp innefattar beträffande trävaror även avgifterna för januari 1952. Av de inbetalade avgifterna skall enligt avtalen 70 procent (466 miljoner) återbetalas till företagen med 1/5 årligen under tiden 1958—1962. Enligt senare ingångna tilläggsavtal har viss del omedelbart tillfallit staten som skatt.

Återstående 30 procent skall fördelas enligt följande grunder:

a) i fråga om cellulosa och trämassa samt trävaror

10 procent (52,7 milj. kr.) till länsstiftelser med ändamål att främja det enskilda skogsbruket,

10 procent till sociala stiftelser vid varje enskilt företag till förmån för där anställda arbetare (företagsstiftelser) samt

10 procent till en central social stiftelse till förmån för samtliga inom skogsindustrien sysselsatta arbetare;

b) i fråga om papper

7 procent (10 milj. kr.) till länsstiftelserna,

20 procent (28 milj. kr.) till företagsstiftelserna samt

3 procent (4 milj. kr.) till Stiftelsen Pappersbrukens forskningsinstitut.

I anslutning till nämnda avtal utfärdades kungörelsen den 3 november 1950, nr 586, om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper. Denna kungörelse utvidgades sedermera (1950:652) att avse pappersved samt pappersavfall och makulerade tryckalster.

Under år 1951 ingicks nya avtal mellan handels- och industrikommissionen samt cellulosaföreningen, trämasseföreningen och pappersbruksföreningen om konjunkturutjämningsavgifter vid export under år 1952. Förhandlingarna med trävaruexportföreningen ledde icke till annan överenskommelse

än att det år 1950 ingångna avtalet förlängdes att gälla under januari 1952. I juni 1952 sjönk exportpriset under en i avtalen angiven nivå, varvid konjunkturutmättningsavgifter upphörde att utgå.

De konjunkturutmättningsavgifter, som influtit enligt sistnämnda avtal, uppgår till ca 225 miljoner kronor, därav för cellulosa och trämassa 185 miljoner kronor samt för papper 40 miljoner kronor. Enligt avtalen skall av dessa avgifter 26 procent (59 milj. kr.) omedelbart tillfalla staten som skatt i förskott samt 40 procent (90 milj. kr.) återbetalas till företagen. I jämförelse med avtalet för 1951 minskade sålunda den del, som skulle återgå till företagen, med 4 (70—66) procent.

Återstoden skall fördelas på följande sätt:

- a) i fråga om cellulosa och trämassa
 - 4 procent (7 milj. kr.) till företagsstiftelserna,
 - 3 procent (6 milj. kr.) till av berörda föreningar grundade stiftelser för teknisk och skoglig forskning samt utbildning,
 - 12 procent (22 milj. kr.) till en fond inom riksgäldskontoret för åtgärder till fromma för skogsvården (skogsvårdsfonden) samt
 - 15 procent (28 milj. kr.) till en likaledes inom riksgäldskontoret bildad fond att användas för arbetsanskaffning inom skogsindustrierna vid lågkonjunktur eller liknande ändamål (lågkonjunkturfonden);
- b) i fråga om papper
 - 6 procent (2 milj. kr.) till företagsstiftelserna,
 - 3 procent (1 milj. kr.) till Stiftelsen Pappersbrukens forskningsinstitut,
 - 10 procent (4 milj. kr.) till skogsvårdsfonden samt
 - 15 procent (6 milj. kr.) till en särskild lågkonjunkturfond för papp- och pappersindustrin.

Enligt de under år 1951 ingångna avtalen skall andelarna till företagen, företagsstiftelserna och forskningsstiftelserna i princip utbetalas med 1/5 varje år med början i januari 1959. Kungl. Maj:t kan dock bl. a. vid vikande konjunkturer medge tidigare utbetalning. Skogsvårdsfonden och lågkonjunkturfonderna skall användas, när detta efter Kungl. Maj:ts bestämmande befinnes vara ur konjunktursynpunkt lämpligt. Om lågkonjunkturfondernas medel icke till fullo tagits i anspråk före den 1 januari 1967, kan de därefter även disponeras för skogsvårdens främjande, vägbyggnader och dylikt samt för skoglig och teknisk forskning och utbildning. Skulle medlen i dessa fonder eller i skogsvårdsfonden icke vara förbrukade den 1 januari 1972, äger företagen då erhålla återstående belopp.

Med några företag, som ej var anslutna till avtalen med cellulosa- och trämasseföreningarna, träffades separata överenskommelser.

I anslutning till de för år 1952 ingångna avtalen utfärdades kungörelsen den 21 december 1951, nr 800, med ändring av förut nämnda kungörelse den 3 november 1950 om prisutmättningsavgift å vissa trävaror m. m. Härigenom infördes prisutmättningsavgift från och med ingången av år 1952 å vissa slag av trävaror, huvudsakligen rundvirke ävensom bjälkar, sparrar och syllar, vilka under år 1951 icke varit belagda med avgift. På grund av

de under år 1952 successivt sjunkande exportpriserna upphävdes efter hand den för de olika varuslagen utgående prisutjämningsavgiften. Kungörelsen om prisutjämningsavgift å vissa trävaror m. m. upphävdes i sin helhet från och med den 1 november 1952 genom kungörelse den 23 oktober 1952, nr 663. Kungl. Maj:t beslöt därjämte sistnämnda dag att medgiva återbäring av prisutjämningsavgifter, som utgått vid export av rundvirke från och med den 16 augusti 1952.

Beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter torde få hänvisas till förut angivna proposition nr 80/1953. De i denna framlagda förslagen godkändes av riksdagen (r. skr. nr 176).

De prisutjämningsmedel, beträffande vilka närmare beslut om användningen ännu icke meddelats, uppgår till ca 12 miljoner kronor. Vissa riktlinjer för dispositionen av dessa medel har emellertid godtagits av riksdagen. Sålunda skall under år 1951 influtna prisutjämningsavgifter för pappersved och pappersavfall — kvarstående belopp ca 0,6 resp. 4,5 miljoner kronor — disponeras för skogliga ändamål i vidsträckt mening, som icke i annan ordning kan tillgodoses. Av prisutjämningsavgifter för sågade trävaror under år 1951 och januari 1952 skall 2,4 miljoner kronor användas för skogliga ändamål. Avgifterna under år 1952 för pappersavfall — ca 1 miljon kronor — skall kunna disponeras för forskningsverksamhet, främst vid Svenska träforskningsinstitutet, rörande användning av avfallspapper; de bör även i viss utsträckning kunna tagas i anspråk för att tillgodose sådana sociala ändamål, som gagnar arbetstagare inom pappersavfallshanteringen.

Framställningar rörande användningen av influtna prisutjämningsavgifter m. m.

Förslag från Södra Sveriges skogsindustriutredning.

Södra Sveriges skogsindustriutredning har den 17 juni 1953 avgivit ett betänkande angående sågverksindustrien i södra Sverige (SOU 1953:19). Utredningen avser härvid med södra Sverige Götaland samt Svealand med undantag av Värmlands och Kopparbergs län.

Utredningen framhåller, att på grund av ökade timmertillgångar redan under innevarande decennium en stegring av årsproduktionen sågade trävaror i södra Sverige med 90 000 standards i förhållande till 1951 års produktionsnivå, 670 000 standards, synes möjlig. Under de följande tre årtiondena beräknas timmertillgångarna öka ytterligare. Under 1980-talet torde den årliga produktionen ur råvarusynpunkt kunna stiga med 300 000 standards i jämförelse med 1951.

Sågverksindustriens kapacitet räcker emellertid f. n. icke till för förädling av de ökande timmertillgångarna. Även om timmertillgångarna delvis skulle komma att förädlas inom massaindustrien, föreligger utan tvekan betingelser för en betydande utbyggnad av sågverksindustrien

i södra Sverige. Redan under 1950-talet kommer sågverksindustriens nuvarande praktiska kapacitet att vara otillräcklig i förhållande till den ur råvarusynpunkt möjliga produktionen. Större ramsågverk bör uppföras; vid dessa erhålles i regel ett högre sågutbyte och en bättre produkt än vid cirkelsågarna. Härvid bör man eftersträva så stora enheter, att sågverksavfallet kan tillvaratagas som råvara för massaindustrien.

Utredningen har funnit det tveksamt, om enskilda företagare med stöd av de vanliga kreditanstalterna kan finansiera en utbyggnad av sågverken i erforderlig omfattning. Anläggningskostnaden för ett enramigt sågverk med en årsproduktion av omkring 2 000 standards beräknas f. n. uppgå till omkring en halv miljon kronor. Skall sågverket förses med barkningsanläggning, ångtorkningsanläggning, matrum och omklädnadsrum med moderna sanitära anläggningar tillkommer ytterligare icke oväsentliga kostnader. Vidare torde uppförande av arbetar- och tjänstemannabostäder i många fall bli ofrånkomligt. Då anläggningskostnaderna sålunda är stora och det på längre sikt är fråga om en synnerligen betydelsefull industriell nybyggnad och ombyggnad, bör särskilda åtgärder vidtagas från statsmakternas sida för att befordra en ur allmänna synpunkter i hög grad önskvärd investeringsutveckling. Utredningen föreslår därför, att till en särskild lånefond ä kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisas ett investeringsanslag av 25 miljoner kronor för angivna ändamål. Härigenom möjliggöres även för andra företagare än de sågverksägare, som kunnat draga nytta av de senaste årens högkonjunktur, att bidra till den önskvärda utbyggnaden av sågverksindustrien. Fondmedlen bör förvaltas av statskontoret. Lånen skall beviljas av Kungl. Maj:t och avse utbyggnad av redan befintliga ramsågverk eller nybyggnad av sådana. Sågverken bör få en sådan storleksordning, att de kan förränta även kostnaden för installation av barkningsanläggning. Lån bör ej beviljas för uppförande av cirkelsågverk. Vid beviljande av lån bör särskild hänsyn tagas till huruvida den plats, där företaget ligger eller avses skola uppföras, är lämplig ur exportsynpunkt. Särskild uppmärksamhet bör vidare fästas vid belägenheten med hänsyn till möjligheterna att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt utnyttja sågverksavfallet. Lån bör icke överstiga 70 procent av den beräknade kostnaden för sågverkets uppförande, exklusive kostnad för eventuella arbetar- och tjänstemannabostäder.

Utredningen framhåller vidare, att den tekniska utrustningen hos de mindre sågverken ofta icke är tillfredsställande. Orsakerna till att industrien icke rationaliserats i önskvärd omfattning är förutom bristande ekonomiska resurser ovetskap om framstegen inom sågningstekniken, svårigheter att erhålla sakkunnig hjälp vid en modernisering m. m. En intensifierad upplysande och konsulterande verksamhet är därför nödvändig. Denna verksamhet bör ha till syfte icke endast att åstadkomma en förbättring av de enskilda företagens tekniska utrustning utan även att göra företagarna uppmärksamma på vilken driftsform, som i det enskilda fallet kan vara lämpligast. Verksamheten bör inriktas på relativt lång sikt, minst en tio-

årsperiod, och bör avse hela landet. Utredningen förordar, att verksamheten omhändertages av ett särskilt rationaliseringsorgan, vilket bör bildas av sågverksindustrien själv och givas formen av en förening, där sågverksföretagarna och deras organisationer kan ingå som medlemmar. Statsmakterna föreslås skola tillsätta en opartisk ordförande och eventuellt ytterligare någon ledamot. Svenska träforskningsinstitutet och fackföreningsrörelsen bör vara representerade i föreningens styrelse. Kostnaderna för rationaliseringsorganet under en tioårsperiod beräknas till 3 800 000 kronor. Hälften av detta belopp belöper på försöksverksamhet — provning av nya maskiner o. d. — som skall bedrivas av organet. Utgifterna i övrigt består av löner till anställda konsulenter, ritare och skrivbiträden samt av kostnader för publikationer, resor, lokaler m. m. Om ett fristående rationaliseringsorgan icke anses böra inrättas, föreslår utredningen, att den ifrågasatta verksamheten skall omhänderhas av kommerskollegium. Till kollegiet bör då knytas ett expertråd med representanter för industrien, träforskningsinstitutet och fackföreningsrörelsen. Däremot bör enligt utredningens mening rationaliseringsverksamheten icke anknytas till träforskningsinstitutet eller statens hantverksinstitut. Träforskningsinstitutet bedriver icke någon egen konsulterande verksamhet och det synes icke vara rationellt att sammankoppla det vetenskapliga arbete, institutet bedriver, med konsultationsverksamhet. Då rationaliseringsverksamheten är avsedd att omfatta hela sågverksindustrien och icke blott den del, som möjligen kan sägas bedrivas under hantverksmässiga former, bör icke heller hantverksinstitutet komma i fråga. Den föreslagna rationaliseringsverksamheten anses böra finansieras med de under åren 1951 och 1952 influtna prisutjämningsavgifterna å skogsprodukter.

För att underlätta och påskynda industriens rationalisering ifrågasätter utredningen, om icke återbetalning av fonderade prisutjämningsavgifter å skogsprodukter, som skall återbetalas till sågverksföretagarna år 1958 och senare, kan ske redan före nämnda år. Ett villkor för en sådan återbetalning skulle vara, att vederbörande företagare använder medlen för rationalisering.

Särskilda ansträngningar anser utredningen bör göras för att vinna nya marknader. En handelssekreterare med särskild erfarenhet från praktisk verksamhet bör därför erhålla i uppdrag att göra marknadsundersökningar beträffande sågade trävaror i olika länder.

Vissa av missförhållandena inom sågverksindustrien beror enligt utredningens mening på att den vetenskapliga forskningen inom detta område varit av alltför liten omfattning. En utbyggnad av träforskningsinstitutet är därför påkallad. Forskningsrön vid institutet bör snabbt och kontinuerligt bringas till industriens kännedom. Medel härför bör ställas till förfogande av statsmakterna.

Beträffande yrkesutbildningen för arbetare och förmän inom sågverksindustrien erinrar utredningen om vad som i denna fråga anförts av 1950 års sågverksskoleutredning. Sistnämnda utredning framhöll, att

behovet av yrkesutbildning för arbetare och förmän inom sågverksindustrien visserligen allmänt vitsordats men att meningarna var delade om i vilken form denna utbildning borde ske. Vissa branschorganisationer inom sågverksnäringen hade sålunda uttalat, att de större företagen kunde ordna utbildningen själva. Från olika håll hade tvekan yppats om möjligheten att rekrytera elever till en sågverksskola. Sågverksskoleutredningen ansåg emellertid, att för de mindre sågverken — särskilt i södra Sverige — förelåg ett utbildningsbehov, som knappast kunde tillgodoses i annan form än vid särskilda utbildningskurser. Utredningen föreslog därför, att en kursverksamhet i mindre skala för sågverksarbetare och sågverksförmän försöksvis borde anordnas i Vislanda. Utbildningen skulle årligen omfatta en tre månaders praktisk yrkeskurs för arbetare och en sex veckors huvudsakligen teoretisk kurs för förmän. Vardera kursen skulle mottaga 15—20 elever.

Skogsindustriutredningen uttalar nu som sin mening, att en yrkesutbildning skulle verksamt bidra till att avhjälpa vissa brister inom näringen samt till att öka arbetarstammen. Endast genom en sådan ökning är det möjligt att genomföra en önskad utbyggnad av industrien. Skogsindustriutredningen förordar därför, att en försöksverksamhet på detta område kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits av 1950 års sågverksskoleutredning.

Enligt nuvarande regler fordras för att ett sågverk skall medräknas i *i n d u s t r i s t a t i s t i k e n*, att antalet sysselsatta i genomsnitt per år utgör minst fem personer. För att statistiken skall ge en tillförlitligare bild föreslår utredningen, att sågverk, som under sågningssäsongen sysselsätter i genomsnitt minst fyra personer, medräknas. För att följa utvecklingen av sågverksindustrien i södra Sverige bör industristatistiken bearbetas intensivare än vad som f. n. sker.

Sågverk med en årsproduktion under 60 standards torde även efter nyssnämnda ändring i allmänhet falla utanför den årliga redovisningen. I syfte bl. a. att erhålla en nödig överblick över denna produktion föreslås, att sågverksinventeringar genomföres vart femte år. Kommerskollegium bör utföra en sådan inventering avseende år 1953. Materialet från denna inventering bör utnyttjas för förbättringar av industristatistiken.

Av utredningens 11 ledamöter har fem avgivit en *reservation* beträffande förslaget om en särskild lånefond. Enligt deras uppfattning bör den utbyggnad av sågverksindustrien, som kan bli nödvändig, ske i fri konkurrens. Erforderliga medel härför bör anskaffas av det enskilda företaget utan att stödjande åtgärder vidtages från statens sida.

Yttranden.

Yttranden över betänkandet har avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, överstyrelsen för yrkesutbildning, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, kommerskollegium, statens handels- och industrikommission, fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, statens hantverksinstitut, länsstyrelserna

i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro samt Västmanlands län, styrelsen för Svenska träforskningsinstitutet, Aktiebolaget Statens Skogsindustrier, kommittén för produktionsfrämjande åtgärder, Sveriges allmänna exportförening, Svenska trävaruexportföreningen, Sveriges industriförbund, Svenska cellulosaföreningen, Svenska pappersbruksföreningen, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sydsvenska virkesföreningen, Sveriges sågverksägares riksförbund, Svenska inlandssågverkens förening, Södra Sveriges trävaruexportförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt landsorganisationen i Sverige, som bifogat yttranden av Svenska träindustriarbetareförbundet och Sveriges skogs- och flottningsarbetareförbund.

Vad beträffar frågan om timmertillgången framhåller *domänstyrelsen*, att utredningen vid bedömandet av den kommande produktionsökningen varit relativt försiktig. Liknande synpunkter har framförts av *landsorganisationen*, *fackförbunden*, *Aktiebolaget Statens skogsindustrier* och *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund*. Åtskilliga remissinstanser betonar, att utrymme finns för en utbyggnad av industrien. *Svenska trävaruexportföreningen* däremot — i vars yttrande *Sveriges allmänna exportförening*, *Svenska cellulosaföreningen* och *Svenska pappersbruksföreningen* instämmer — framhåller, att den teoretiskt framkalkylerade ökningen av sågtimmerproduktionen troligen ej blir tillgänglig på marknaden. Skogsägarna synes av olika anledningar föredraga att kvarhålla och kapitalisera vissa delar av skogsproduktionen framför att lösgöra den. Med den ålders- och dimensionsfördelning, som virkesförråden i södra Sverige äger, kan ett kvarhållande av timmersortimentet i ett eller flera decennier säkerligen tänkas. Likartade uttalanden har gjorts av *Sveriges industriförbund* och *Svenska inlandssågverkens förening*. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* finner anledning antaga, att avverkningen till följd av brist på arbetskraft och begränsningar i transportmedel under en tid framåt väsentligt kommer att understiga den beräknade kvantiteten.

Med anledning av vad utredningen anfört om sågverksindustriens kapacitet betonas i flera yttranden, att det är angeläget, att barrskogstillgångarna blir rationellt tillvaratagna och att en utbyggnad av industrien kommer till stånd. *Sveriges skogs- och flottningsarbetareförbund* understryker dock, att förutsättningarna för ökad export bör noggrant övervägas, innan några definitiva avgöranden sker beträffande industriens utbyggnad. *Sveriges industriförbund* anser, att det kan komma att möta svårigheter att avsätta svenskt sågat virke på exportmarknaderna i den ökade omfattning, som råvarutillgångarna eventuellt medger eller till och med i oförändrad omfattning. Liknande synpunkter har anförts av *Svenska trävaruexportföreningen*. *Svenska inlandssågverkens förening* anför, att frågan om att tillvarataga avfallet måste lösas, innan sågverksindustrien bygges ut. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* uttalar, att råvarutill-

gången i och för sig icke motiverar särskilda åtgärder i syfte att snabbt öka förädlingsverkens kapacitet. De av utredningen framlagda siffrorna innebär endast en genomsnittlig ökning av den tillgängliga råvaran med 1 à 2 procent per år; inom industrien förekommer redan vid normal produktionsökning genom rationalisering etc. betydligt högre procenttal. Organisationen framhåller vidare, att utredningen i högre grad borde ha beaktat, om icke efter hand helt nya användningsområden för råvaran kommer att föreligga vid en fortsatt industrialisering. På längre sikt torde en forcerad export av sågvirke ej vara någon idealisk användning av en av vårt lands viktigaste industriella råvaror.

Flertalet remissinstanser anser i likhet med utredningen, att i första hand en ökning av ramsågverkens kapacitet bör ske. I åtskilliga yttranden betonas dock cirkelsågverkens betydelse i olika avseenden.

Förslaget att inrätta en särskild lånefond avstyrkes i övervägande antalet remissvar. Enligt *kommerskollegiets* uppfattning har utredningen icke styrkt, att en önskvärd utbyggnad av sågverksindustrien ej skulle kunna komma till stånd utan statens lånemedverkan. *Svenska trävaruexportföreningen* anför, att om ett stadigvarande utbud av råvara kommer att föreläggas i marknaden utöver den nuvarande industriens behov och om prisläget på denna råvara blir sådant, att en nybyggd industri kan förräntas, så kommer även en sådan industri att växa fram utan statliga stödåtgärder. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* kan icke tillstyrka förslaget bl. a. på grund av ovissheten om möjligheterna att finna avsättning för en ökad virkesproduktion. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* befarar att en forcerad nyanläggning av stora ramsågverk kan få till följd att åtskilliga av de befintliga fasta cirkelsågverken måste nedlägga driften, vilket kan medföra stora sociala och ekonomiska olägenheter. Den alltmer hårdnande konkurrensen på utlandsmarknaden torde för övrigt leda till att sågverksindustrien — utan att särskilda åtgärder behöver vidtagas — utvecklas i enlighet med de riktlinjer, som utredningen angivit såsom önskvärda. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anför, att erfarenheterna har visat, att sågverksindustrien väl förstått att anpassa sig efter råvarutillgångarna. Enligt *länsstyrelsens i Hallands län* uppfattning torde den pågående utbyggnaden av statens skogsindustrier och skogsägarnas kooperativa träförädlingsföretag utgöra en tillräcklig garanti för att en behövlig utbyggnad av sågverksindustriens kapacitet icke eftersättes. En statlig långivning för finansiering av investeringar inom sågverksindustrien innebär risk för överdimensionering eller snedvridning av produktionskapaciteten. *Skogsstyrelsen* anser i likhet med ett antal skogsvårdsstyrelser att i första hand andra vägar bör prövas för att stimulera en utbyggnad av sågverksindustrien. Ett eventuellt statligt kreditunderstöd, som ensidigt skulle gynna tillkomsten av ramsågverk, kan styrelsen icke tillstyrka.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ansluter sig till reservanternas i utredningen och framhåller, att med de stora lånebehov staten f. n. har, måste den största återhållsamhet iakttagas gentemot krav på nya lånemedelsanslag.

Fullmäktige i riksbanken förutsätter, att när det gäller lånebehov av den relativt begränsade storleksordning, varom här är fråga, samt därtill avseende en successiv utbyggnad under en följd av år, kreditinstituten skall vara villiga och äga möjlighet att tillgodose dylika kreditanspråk. Även *statskontoret* och *arbetsmarknadsstyrelsen* anser sig av liknande skäl icke kunna tillstyrka förslaget om en lånefond.

Utredningens förslag i denna del tillstyrkes av *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund*, *domänstyrelsen*, *fyra länsstyrelser* samt *landsorganisationen i Sverige*. *Riksförbundet* anser, att enskilda företagare knappast kan genomföra nödiga rationaliseringar med nu gällande kreditrestriktioner, om icke den av utredningen föreslagna lånefonden kommer till stånd. *Landsorganisationen* åberopar yttranden av *Svenska träindustriarbetareförbundet* samt *Sveriges skogs- och flottningsarbetareförbundet*. *Träindustriarbetareförbundet* befarar att utvecklingen icke kommer att gå i önskvärd takt. Med hänsyn till svårigheterna att aktualisera mera långtgående åtgärder tillstyrker förbundet förslaget om en lånefond. Förbundet framhåller, att ägosplittningen i södra Sverige beträffande skogen — 156 000 enskilda skogsägare disponerar 75 à 80 procent av all skog — kommer att utgöra ett allvarligt hinder, då det gäller möjligheterna att anlägga större produktionsenheter. Utbyggnaden är dock så angelägen, att ytterligare åtgärder bör övervägas, om det skulle visa sig att utredningens förslag om en lånefond icke är tillräckligt. I detta sammanhang uttalar förbundet, att frågor om strukturförändringar av södra Sveriges sågverksindustri liksom dess stabilisering på lång sikt skulle kunna lösas snabbare och smidigare, om samhället ägde eller på annat sätt hade ett mera avgörande inflytande över skogen. Men även under nuvarande ägandeförhållanden bör den rationellt byggda och drivna träförädlingsindustriens råvaruförsörjning tryggas på ett effektivt sätt. En utveckling i rätt riktning vore, att förädlingsindustrien själv gavs möjlighet att förvärva erforderlig skogsmark. Betydligt starkare skäl talar för att industrien äger råvaran än att jordbrukare och andra enskilda, som icke förädla skogen själva, skall vara i besittning av den, särskilt som de enskilda skogsägarna icke visar samma intresse för skogsvården som industribolagen och staten. En annan utväg är att skogsägarna genom sina föreningar i högre grad än nu är fallet etablerar sig som storföretagare inom träförädlingsindustrien. Frågan om förhållandet mellan råvaran och förädlingsindustrien måste förr eller senare finna en radikal lösning, om ej näringen själv kan anpassa sig till sina egna och samhällets intressen. *Skogs- och flottningsarbetareförbundet* har framfört motsvarande synpunkter.

Utredningens förslag att inrätta ett särskilt rationaliseringsorgan tillstyrkes i huvudsak av *kommerskollegium*, *flertalet länsstyrelser*, *fullmäktige i riksgäldskontoret*, *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund*, *Sveriges sågverksägares riksförbund*, *landsorganisationen* och *Sydsvenska virkesföreningen*. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* föreslår, att verksamheten anknytes till statens hantverksinstitut. *Hantverksinstitutet* hemställer om ökade medel för att intensifiera institutets rationalise-

rings- och konsultationsverksamhet på ifrågavarande område. De arbetsuppgifter, som avser att tillgodose behoven av rationalisering och fortbildning för den mindre och medelstora sågverksindustrien faller helt inom institutets arbetsområde. I samarbete med bl. a. Sveriges sågverksägares riksförbund har institutet regelbundet anordnat kurser för sågverksägare samt ett flertal kurser i rationell klingvård.

Domänstyrelsen anser, att verksamheten icke bör utbyggas mer än nödvändigt och därför helst bör inordnas under kommerskollegium. *Skogsstyrelsen* förordar anslag av tillfällig natur till organ som är verksamma inom detta område.

Förslaget att inrätta ett rationaliseringsorgan avstyrkes i åtskilliga yttranden. *Kommittén för produktionsfrämjande åtgärder* anser, att staten ej har anledning vidtaga åtgärder för att inrätta ett sådant organ för sågverksindustriens del. Det bör emellertid kunna uppdragas åt Svenska träforskningsinstitutet att efter eventuell komplettering med sakkunnig personal biträda företag, som önskar rationalisera. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anser att företagareföreningarna bör kunna utnyttjas för de av utredningen föreslagna uppgifterna.

Sveriges industriförbund delar utredningens uppfattning, att sågverksindustrien i södra Sverige f. n. i viss utsträckning företer en sådan struktur och sådana arbetsformer, som måste betraktas såsom mindre rationella. Förbundet avstyrker emellertid inrättandet av ett särskilt rationaliseringsorgan. De företag, som arbetar med omoderna eller alltför små anläggningar, torde nödgas att i större utsträckning än vad hittills skett vidtaga rationaliseringsåtgärder, om de önskar bestå i konkurrensen. Det synes vidare vara högst ovissit vad ett nytt rationaliseringsorgan skulle kunna göra för insatser, som icke redan bestående byråer och experter på detta område kan utföra lika bra eller bättre. Likartade synpunkter anföres av *Svenska trävaruexportföreningen*, i vars yttrande *Sveriges allmänna exportförening*, *Svenska cellulosaföreningen* och *Svenska pappersbruksföreningen* instämmer, samt *Svenska inlandssågverkens förening*.

Statskontoret anser, att det bör ankomma på sågverksnäringen själv att svara för kostnaderna för en rationalisering av sågverksindustrien.

Förslaget om återbetalning av prisutjämningsmedel före år 1958 avstyrkes endast av *fullmäktige i riksgäldskontoret*. Ett bifall till förslaget skulle innebära en ytterligare belastning på riksgäldskontoret och ökade anspråk på den redan i hög grad ansträngda lånemarknaden. Om sådan återbetalning ändå anses böra ske, förutsätter fullmäktige, att största försiktighet kommer att iakttagas därvid. *Fullmäktige i Sveriges riksbank* anser, att frågan bör bedömas i ett större sammanhang och efter en mera ingående prövning.

De övriga remissinstanser, som yttrat sig i denna del, tillstyrker en återbetalning. *Sveriges industriförbund*, *Svenska trävaruexportföreningen* och *Sveriges sågverksägares riksförbund* anser emellertid att en återbetalning bör ske utan villkor. Rätt att återbekomma prisutjämningsavgift redan före

1958 bör stå öppen för alla företag inom träindustrien, som inbetalt dylik avgift, och återbetalningen bör icke heller begränsas till företagen inom södra Sverige. *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* föreslår, att villkoret för tidigare återbetalning av fondmedel ändras så, att förslagsvis 50 procent av medlen redovisas i form av förbättringsarbeten, men att resten får användas så som företagaren själv finner för gott.

Utredningens förslag om en handelssekreterare avstyrkes av *Svenska trävaruexportföreningen, handels- och industrikommissionen, kommerskollegium och länsstyrelsen i Malmöhus län*. Mot förslaget anföres bl. a., att den bästa kontakten med exportmarknaderna uppehålls genom agenter och representanter, som redan till stort antal finns praktiskt taget över hela världen. *Landsorganisationen* och *vissa länsstyrelser* tillstyrker emellertid utredningens förslag.

Förslaget om intensifierad forskning genom utbyggnad av träforskningsinstitutet tillstyrkes i ett flertal yttranden. *Styrelsen för träforskningsinstitutet* anför, att utredningens uppfattning i allt väsentligt sammanfaller med vad Stiftelsen Svensk träforskning framhållit i samband med sitt till Kungl. Maj:t ingivna förslag till nytt avtal för institutet för tiden efter den 1 juli 1954. *Arbetsmarknadsstyrelsen* ifrågasätter, om icke den försöksverksamhet, provning av nya maskiner o. dyl., som enligt utredningens förslag skulle åligga det tilltänkta rationaliseringsorganet och som skulle draga hälften av kostnaderna för detta organ, bör anförtros åt träforskningsinstitutet. *Statens hantverksinstitut* hemställer, att för sågverken aktuella undersöknings-, försöks- eller forskningsarbeten inom institutets verksamhetsområde uppdrages åt hantverksinstitutet.

Vad utredningen anfört i fråga om yrkesutbildning biträdades av flertalet remissinstanser. *Statens hantverksinstitut* anför, att frågan om fortbildning av arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien snarast bör lösas. Sådan fortbildning bör ske med lämpliga kurser i olika delar av landet. Institutet har anordnat dylika kurser, men till följd av bristen på medel har de icke på långt när fått önskvärd omfattning. Medel bör därför ställas till institutets förfogande för anordnande av sådana kurser i den omfattning, som är nödvändig för att utbilda erforderligt antal yrkesmän. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* anser, att kursverksamheten bör anknytas till hantverksinstitutet. *Skogsstyrelsen* anser för sin del, att en verklig sågverksskola behövs.

Svenska inlandssågverkens förening delar utredningens uppfattning, att frågan om yrkesutbildning är av stor betydelse. Innan försöksverksamheten beslutas, måste emellertid undersökas, om tillräckligt många elever kan påräknas. *Domänstyrelsen* tillstyrker utredningens förslag om yrkesutbildning såvitt gäller arbetare vid de mindre sågverken. Vid de större industrierna bör utbildningen ombesörjas av företagen. Liknande uttalande har gjorts av *Aktiebolaget Statens skogsindustrier*. *Svenska trävaruexportföreningen* anser, att yrkesutbildningen bäst omhänderhaves av sågverksföretagen själva, men har i och för sig ingen erinran mot förslaget.

Statskontoret finner bärande motiv icke föreligga att ens på försök igångsätta en utbildningsverksamhet. Ämbetsverket understryker, att sågverkskoleutredningen själv varit tveksam om tillräckligt underlag fanns för en försöksskola av detta slag.

Förslaget om förbättringar av industristatistiken samt inventering av sågverk tillstyrkes av samtliga remissinstanser, som yttarat sig i denna fråga, utom *Södra Sveriges trävaruexportförening*. Föreningen anser den ifrågasatta kompletteringen av industristatistiken praktiskt värdelös. *Kommerskollegium* framhåller, att ofullständigheten i statistiken beträffande de mindre sågarna uppmärksammas vid ett flertal tillfällen. Kollegium kan genomföra en första sågverksinventering avseende år 1953 under förutsättning att erforderliga medel härför ställs till kollegiets förfogande. Kollegium är vidare berett att med ledning av erfarenheterna från en sådan inventering söka åstadkomma förbättringar av den årliga industristatistiken.

Framställning från vissa skogliga organ.

I en gemensam framställning (skr. 7/11 1953) har ett antal skogliga organ — *domänstyrelsen, skogshögskolan, statens skogsforskningsinstitut, Sveriges skogsägareförbund, Svenska skogsvårdsföreningen, Föreningen skogsarbeten och domänstyrelsens arbetsstudieavdelning, Föreningen för växtförädling av skogsträd, Föreningen Värmlands skogsarbetsstudier* samt *Mellan- och Sydsvenska skogsbrukets arbetsstudier* — anfört i huvudsak följande.

På grund av bristande medel har många skogliga forskningsuppgifter icke kunnat lösas. På åtskilliga hithörande områden är våra kunskaper alltjämt generande små. Den skogliga forskningen måste därför intensifieras.

1946 års högskoleutredning föreslog en upprustning av skogshögskolan; denna upprustning har emellertid ännu endast delvis kommit till stånd. Förbättrade resurser vid skogshögskolan kan omedelbart omsättas i en intensivare verksamhet och är samtidigt också en förutsättning för rekryteringen av dugliga forskare, som alltjämt är otillräcklig. Även statens skogsforskningsinstitut har otillräckliga resurser i förhållande till de angelägna forskningsuppgifter, som åvilar institutet.

Forskning bedrivs även av andra organ, såsom Föreningen för växtförädling av skogsträd och skogsbrukets arbetsstudieavdelningar. Sådan forskning finansieras av domänverket och enskilda företag; även prisutjämningsmedel har — genom fonden för skoglig forskning — kunnat disponeras. Vid sidan av prisutjämningsmedlen har för fri forskning kunnat tagas i anspråk medel från fonden för skogsvetenskaplig forskning. Denna fond, som tillskapades år 1918 genom bidrag från enskilda, uppgick vid årsskiftet 1952/53 till ca 600 000 kronor med en ränteavkastning av omkring 25 000 kronor. I detta sammanhang framhålles även att i vart fall det större skogsbruket under senare år anslagit mycket betydande belopp till skoglig forskning.

Den nyssnämnda fonden för skoglig forskning tillkom år 1946, då av pris-

utjämningsmedel avsattes 11 miljoner kronor för detta ändamål. Sedermera har fonden tillförts ytterligare 2,5 miljoner kronor av prisutjämningsmedel. Förutom avkastningen, som de senaste åren uppgått till ca 320 000 kronor, får fondens kapitalmedel tagas i anspråk för stöd åt skoglig forskning, dock icke utan Kungl. Maj:ts medgivande i sådan utsträckning, att fondens kapital nedgår under 8 miljoner kronor. Från fonden har hittills lämnats ett årligt bidrag av 120 000 kronor till Föreningen för växtförädling av skogsträd, varjämte de förut nämnda arbetsstudieavdelningarna under de senaste åren erhållit årliga bidrag mellan 100 000 och 200 000 kronor; härigenom har sålunda huvuddelen av fondens ränteinkomster förbrukats. Fondstyrelsen är av den uppfattningen, att även anslag ur fonden, som innebär avsevärd kapitalminskning, skulle kunna beviljas till angelägna forskningsuppgifter, om visshet erhålles om att ytterligare medel kommer att anvisas för central forskning.

Den skogliga forskningen har beaktats vid överenskommelserna om konjunkturutjämningsavgifter. Enligt överenskommelserna om uttagande av avgift under år 1951 skall viss del av avgifterna — ca 63 miljoner kronor — under åren 1958—1962 tillföras de s. k. länsstiftelserna för åtgärder till gagn för det enskilda skogsbruket inom respektive län. Dessa stiftelser är sammansatta på sådant sätt, att hälften av deras ledamöter utses av vederbörande skogsindustrier och den andra hälften av skogsvårdsstyrelser och skogsägareföreningar med landshövdingen som opartisk ordförande. Vid dispositionen av länsstiftelsernas medel har man hittills strävat efter att finna ändamål, som är av gemensam betydelse för skogsbruket i länet i dess helhet; i viss utsträckning har man även sökt tillgodose ändamål, som är gemensamma för hela landet, t. ex. Föreningen för växtförädling av skogsträd m. fl. Enligt överenskommelserna beträffande konjunkturutjämningsavgifter för år 1952 skall viss del tillfalla en särskild skogsvårdsfond. Fonden uppgår till ca 26 miljoner kronor. Till följd av konjunkturuomslaget under 1952 blev denna fond emellertid icke av den storleksordning, som man ursprungligen avsett. Det ankommer på fondens styrelse att föreslå medlens användning; någon styrelse har ännu icke tillsatts. Först sedan denna styrelse utarbetat en plan för medlens disposition kommer det att framgå, om en mera väsentlig del av medlen blir disponibel för skoglig forskning. Med hänsyn till vad förut anförts om disposition av medel ur fonden för skoglig forskning yrkas i framställningen, att styrelse för fonden tillsättes redan nu.

Sammanfattningsvis uttalas, att för sådana skogliga forskningsuppgifter, som icke handhas av skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet, f. n. disponeras fonden för skoglig forskning och fonden för skogsvetenskaplig forskning, sammanlagt ca 12,5 miljoner kronor. Med hänsyn till de omfattande forskningsuppgifterna är detta belopp otillfredsställande. Sedan betydande belopp av pris- och konjunkturutjämningsavgifter avsatts för andra ändamål än rent skogliga, kvarstår följande medel, som väsentligen torde ha avsetts att komma skogsbruket till godo:

länsstiftelserna.....	63 milj. kr.
skogsvårdsfonden	26 »
odisponerade prisutjämningsavgifter.....	12 »
	Summa 101 milj. kr.

Med hänsyn till vikten av central skoglig forskning bör en betydande del av här angivna medel ställas till förfogande för sådan forskning, främst genom att tillföras fonden för skoglig forskning. I anslutning härtill påyrkas en sådan ändring i överenskommelserna om konjunkturutjämningsavgift under år 1951, att viss del, förslagsvis tredjedelen av de medel, som avsetts för länsstiftelserna, i stället anvisas för central skoglig forskning. Vidare hemställs, att 5 miljoner kronor anvisas till fonden för skoglig forskning av ännu odisponerade prisutjämningsavgifter.

Skogsstyrelsen (skr. 7/11 1953) anser sig ej kunna tillstyrka förslaget i nyssnämnda framställning om ändring av avtalet rörande 1951 års konjunkturutjämningsavgifter i fråga om medel till länsstiftelserna. Ett bifall till detta förslag skulle innebära, att skogsbrukets andel i kostnaderna för den centrala forskningen skulle drabba vissa landsdelar och intressenter orättvist samt att länsstiftelsernas möjligheter att genom en kraftig engångsinsats förbättra skogsbrukets produktionsmöjligheter skulle väsentligt minskas. I detta sammanhang framhålles behovet av skogsvägbyggnad. De medel som tillkommer länsstiftelserna, behövs sålunda väl för hittills förutsedda ändamål. Vid bedömning av frågan om finansiering av den centrala skogliga forskningen bör i första hand avgöras, hur kostnaderna skall fördelas på staten och skogsbruket. Styrelsen hemställer om en utredning angående den centrala skogliga forskningens framtida finansiering. Styrelsen biträder yrkandena i framställningen i vad avser tillsättning av styrelse för skogsvårdsfonden samt anvisning av medel till fonden för skoglig forskning av ännu odisponerade prisutjämningsavgifter, varigenom det blir möjligt att även under tiden för den av styrelsen begärda utredningen lämna erforderligt stöd åt aktuella forskningsuppgifter. Motsvarande yrkanden har gjorts av *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* (skr. 9/11 1953).

☞ Här må vidare erinras, att föregående års riksdag framhöll (JoU 42; r. skr. 423) — med anledning av väckt motion angående tryggande av skogsbrukets utveckling och ställning — att det var angeläget, att ett avsevärt belopp av de prisutjämningsavgifter, som kunde bli disponibla för skoglig forskning, tillfördes fonden för skoglig forskning.

Departementschefen.

Kungl. Maj:t har sedan den 1 juli 1945 haft riksdagens bemyndigande att för stabilisering av den inhemska prisnivån uttaga prisutjämningsavgift vid export av varor. Syftet med avgiften har angivits vara att förhindra

att höga utlandspriser på vissa varor verkar prisstegrande inom landet. Det har förutsatts att när fråga uppkommer om att uttaga prisutjämningsavgift man bör söka nå överenskommelse därom med vederbörande exportörer. Härutöver har uttalats att, vid övervägande av spörsmål rörande prisutjämningsavgift, i varje särskilt fall jämväl andra synpunkter än de rent prispolitiska, bl. a. handelspolitiska synpunkter, bör vinna beaktande. Bemyndigandet att uttaga prisutjämningsavgift gäller f. n. till innevarande budgetårs utgång.

Hittills har prisutjämningsavgift endast uttagits på skogsprodukter. I de flesta fall har det visat sig möjligt att träffa avtal med berörda organisationer eller företag om utgående avgifter, i detta sammanhang benämnda konjunkturutjämningsavgifter. I huvudsak som komplettering härtill har prisutjämningsavgifter uttagits genom formellt åläggande för exportörer, som icke anslutit sig till avtalen.

Som framgår av det föregående upphörde uttagandet av pris- och konjunkturutjämningsavgifter under år 1952 till följd av den då inträffade prisnedgången. I propositionen nr 80 till 1953 års riksdag angående prisutjämningsavgift m. m. anförde jag, att i dåvarande läge omedelbart behov av att uttaga prisutjämningsavgift ej förelåg. Jag framhöll emellertid, att de senaste årens erfarenheter givit vid handen, att tvära omkastningar i prisutvecklingen kunde inträffa, särskilt för sådana råvarunässiga produkter, på vilka den svenska exporten till mycket stor del är uppbyggd. Dessa omkastningar hade mycket kännbara återverkningar på vårt inhemska kostnadsläge. Då det icke var uteslutet att liknande omständigheter som de, vilka under åren 1950 och 1951 medförde kraftiga prisförskjutningar i vår utrikeshandel, åter kunde inträffa, borde bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift förlängas t. o. m. den 30 juni 1954. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag lämnade riksdagen Kungl. Maj:t ifrågavarande bemyndigande.

I proposition nr 20 till årets riksdag med förslag till allmän förfogandelag m. m. har bl. a. framlagts förslag till allmän ransoneringslag, vari upptages bestämmelser om uttagande av prisutjämningsavgift. Sådan avgift kan enligt förslaget, då lagen är i tillämpning, uttagas vid utförsel ur riket av förnödenhet, som erfordras för krigsbruk eller för ekonomisk försvarsberedskap eller som eljest är av vikt för befolkningen eller produktionen. Avgift kan sålunda utgå på grundval av försörjningsmässiga synpunkter. På samma grunder, som jag tidigare anført, anser jag emellertid, att Kungl. Maj:t härutöver av främst prispolitiska skäl alltjämt bör äga befogenhet meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift. Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift torde därför böra förlängas förslagsvis med ett år t. o. m. den 30 juni 1955. Liksom hittills bör det göras generellt.

Riksdagen har tidigare vid upprepade tillfällen haft att taga ställning till frågor rörande disposition av influtna prisutjämningsavgifter. I detta sam-

manhang finns anledning att anmäla de förslag, som framlagts av Södra Sveriges skogsindustriutredning i ett betänkande om sågverksindustrien i södra Sverige.

Underlaget för utredningens förslag är en beräknad kraftig ökning av timmertillgångarna i södra Sverige. Utredningen anser nödvändigt, att sågverksindustrien bygges ut för att motsvara de krav i fråga om kapacitet, som de ökande timmertillgångarna kommer att innebära. För att möjliggöra denna utbyggnad bör enligt utredningens mening åtgärder vidtagas på två linjer. Dels föreslås upprättande av en lånefond om 25 miljoner kronor. Härvidlag anmäler emellertid fem av utredningens 11 ledamöter avvikande mening. Dels föreslår utredningen, att ett särskilt rationaliseringsorgan inrättas. Kostnaderna för ifrågavarande organ beräknas för en tioårsperiod till 3,8 miljoner kronor och anses böra bestridas av prisutjämningsmedel.

Som framgår av de yttranden över utredningens förslag, vilka återgivits i det föregående, har vissa remissinstanser ansett, att den verkliga ökningen av sågtimmerproduktionen blir mindre än den av utredningen beräknade och att särskilda åtgärder för att utvidga sågverksindustriens kapacitet ej är erforderliga. I åtskilliga remissyttranden har anförts, att sågverksindustrien utan stöd av staten kan genomföra en behövlig utbyggnad och rationalisering.

Även om ökade timmertillgångar icke blir tillgängliga på marknaden i den utsträckning, som utredningen förutsatt, är det enligt min mening önskvärt, att betingelser skapas för en utbyggnad av sågverksindustrien i södra Sverige. Härigenom kan kapaciteten ökas och produkterna förbättras. I likhet med flertalet remissinstanser förutsätter jag, att en sådan utbyggnad i stor utsträckning kan genomföras utan finansiell medverkan från statens sida. En väsentlig del av de medel, som erfordras, torde i vanlig ordning kunna erhållas genom banker och andra kreditinrättningar. Jag förutsätter också, att redan befintliga företag i icke obetydlig utsträckning kan disponera egna medel för ombyggnad, maskinanskaffning och andra åtgärder, som syftar till förbättrad kapacitet. Man måste emellertid räkna med att i en del fall svårigheter kan uppstå att erhålla lån till nyinvesteringar i den utsträckning som erfordras för att projekten skall kunna realiseras. Speciellt torde detta gälla den del av kapitalbehovet, som ligger mellan vad som täcks av banklån mot normala säkerheter och den mest riskbärande delen, som bör tillskjutas av företaget självt. Med hänsyn härtill vill jag förorda att en särskild lånefond av mindre omfattning än utredningen tänkt sig inrättas med huvudsakligt syfte att tjäna som komplettering till övriga till buds stående lånemöjligheter. Jag beräknar för ändamålet 5 miljoner kronor samt föreslår, att detta belopp anvisas av ännu icke disponerade prisutjämningsmedel, i första hand avgifter som influtit vid export av sågade trävaror. Fonden bör förvaltas av statskontoret enligt bestämmelser, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Låneärendena bör avgöras av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Härvid bör självfallet gälla att lån endast bör medgivas efter noggrann prövning i varje särskilt

fall av förutsättningarna för företagets bärighet på längre sikt med hänsyn bl. a. till anläggningens tekniska karaktär samt företagets läge, råvaruför-sörjning och avsättningsmöjligheter.

Med anledning av skogsindustriutredningens förslag om inrättande av ett rationaliseringsorgan vill jag framhålla, att ett betydande behov av rationa-lisering utan tvivel föreligger. Såsom anförts i åtskilliga remissyttranden synes det emellertid icke nödvändigt att för detta ändamål inrätta ett sär-skilt organ. I detta sammanhang bör nämnas, att sakkunniga, som tillkal-lats för att utreda frågan om ett nytt avtal angående driften vid Svenska trä-forskningsinstitutet, i ett nyligen avgivet betänkande föreslagit, att visst be-lopp av prisutjämningsmedel skall tilldelas institutet. Härvid har de sak-kunniga förutsatt, att av ifrågavarande belopp ca 50 000 kronor om året skall disponeras för avlöning m. m. till två konsulenter med uppgift att medverka till rationalisering av de mindre sågverken. Jag avser att åter-komma härtill i ett senare sammanhang, nämligen när frågan om nytt av-tal angående driften av institutet skall underställas årets riksdag. Jag torde därvid även få anmäla den av skogsindustriutredningen berörda frågan om stöd åt forskning vid träforskningsinstitutet.

Förslaget om återbetalning på vissa villkor av pris- och konjunktur-ut-jämningsmedel före år 1958 är jag f. n. icke beredd tillstyrka — tillräck-liga skäl synes mig ej föreligga att nu frångå de rätt nyligen träffade av-talen i ämnet. Ej heller kan jag tillstyrka utredningens förslag om en sär-skild handelssekreterare för att undersöka marknadsförhållandena för så-gade trävaror i olika länder — det härmed avsedda syftet torde i viss ut-sträckning kunna tillgodoses genom den utbyggnad av vår kommersiella re-presentation, som under senare år skett bl. a. genom utsändande av handels-sekreterare med generellt kommersiella uppgifter.

Vad beträffar behovet av yrkesutbildning har utredningen förordat, att ett av 1950 års sågverksskoleutredning framlagt förslag om försöksvis an-ordnad kursverksamhet för arbetare och förmän inom sågverksindustrien kommer till stånd. Lämpligt synes vara att pröva möjligheterna att på olika vägar tillgodose behovet av yrkesutbildning på detta område. Jag vill här er-inna, att statens hantverksinstitut anordnat vissa kurser för arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien. Härutöver har institutet anordnat särskilda kurser för sågverksägare, vid vilka även rationaliserings-spörsmål beaktats. Från institutets sida har framförts önskemål om ytter-ligare medel för att intensifiera denna kursverksamhet. I avvaktan på ett slut-ligt ställningstagande till sågverksskoleutredningens förslag förordar jag, att hantverksinstitutet beredes tillfälle att utöka sin kursverksamhet på detta område. Jag föreslår, att för ändamålet av prisutjämningsavgiftsmedel av-sättes 100 000 kronor. Kungl. Maj:t torde böra få meddela närmare bestä-melser rörande dispositionen av dessa medel.

Jag biträder utredningens förslag, att åt kommerskollegium bör uppdragas att genomföra en sågverksinventering. Kostnaderna för denna inventering, vilka enligt vad jag inhämtat från komerskollegium uppskattas till ca 20 000 kronor, torde få bestridas med anlitande av prisutjämningsavgifter. Med

ledning av erfarenheterna från denna inventering bör frågan om ändringar av industristatistiken övervägas.

Jag övergår härefter till de framställningar från olika skogliga organ, för vilka en redogörelse lämnats i det föregående. Förslaget att viss del av de konjunkturutmättningsmedel, som avsetts för de s. k. länsstiftelserna — dessa medel uppgår sammanlagt till ca 63 miljoner kronor — skall få tagas i anspråk för central skoglig forskning anser jag beaktansvärt. Det finns anledning förmoda, att en viss omfördelning av dessa medel, som ger de på den skogliga forskningens område ledande institutionerna förbättrade resurser, skulle vara skogsbruket i dess helhet till större gagn än en splittring av medlen på en rad lokala organ och ändamål. Bestämmelserna om disposition av konjunkturutmättningsavgifterna kan emellertid ändras endast efter överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och vederbörande branschorganisationer. Med hänsyn till vad jag nyss anfört anser jag att möjligheterna att ernå en ändring i detta hänseende av överenskommelserna bör närmare undersökas.

Innan slutlig ståndpunkt tagits till frågan, huruvida vissa för länsstiftelserna avsedda medel kan komma att disponeras för central skoglig forskning, bör det knappast komma i fråga, att ytterligare medel av influtna prisutmättningsavgifter anvisas till fonden för skoglig forskning.

De skogliga organen har vidare förordat, att styrelsen för skogsvårdsfonden skall tillsättas redan nu. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av vad i denna del anförts pröva när denna styrelse bör tillsättas.

Det av skogsstyrelsen och skogsägareföreningarnas riksförbund framförda förslaget att verkställa en utredning om den centrala skogliga forskningens framtida ställning torde få närmare prövas inom jordbruksdepartementet.

Äberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden t. o. m. den 30 juni 1955 att, med iakttagande av vad i det föregående anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutmättningsavgift; samt

att godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutmättningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Ljungar.